

ב"ה

ז' חשוון

ותן טל ומטר לברכה

איתא בשולחן ערוך ש"מתחילין לשאול בארץ ישראל מליל ז' במרחשוון . . . והיה ראוי לשאול בה מיד אחר החג, אלא שאיחרו השאלה חמשה עשר ימים אחר החג, כדי שיגיע האחרון שבישראל שעלה לרגל לביתו לנהר פרת, שהוא מקום ישוב היותר רחוק מירושלים, ולא יעצרנו הגשם".

...והנה, כללות ענין ה"גשם" מורה על המשכת ברכותיו של הקב"ה, כפי שמבאר הרמב"ן בטעם הקדמת

הברכה ד"ונתתי גשמיכם בעתם" - שכל הברכות תלויים בענין הגשמים, ולכן הגשמים כוללים את כל הברכות.

ונוסף לזה: היות שהגשמים יורדים מן השמים - הרי רואים בגלוי שזהו ענין הנמשך מלמעלה (ברכותיו של הקב"ה). וכמודגש בכתוב בנוגע למעלתה של ארץ ישראל לגבי ארץ מצרים (שהיתה גם "ארץ טובה ויפה"): "לא כארץ-מצרים . . . אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך" אלא "למטר השמים תשתה מים", היינו, ש"ארץ מצרים היתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך כו' אבל זו (ארץ ישראל) למטר השמים תשתה מים . . . הקב"ה משקה כו'". וענין זה קשור עם מה שכתוב בפסוק שלאחרי זה - "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלקיך בה גו'".

וזהו העילוי דשבעה במרחשוון - שבארץ ישראל מתחילים אז לשאול ולבקש על ירידת הגשמים, שבזה כלולים כל הברכות כו', וניכר בגלוי שזוהי המשכה והשפעה מלמעלה.

והנה, אף על פי שהזכרת גשם (אמירת "משיב הרוח ומוריד הגשם") מתחילה בשמיני עצרת - הרי בשמיני עצרת אין מבקשים עדיין שירדו גשמים בפועל ממש (כאמור לעיל ש"איחרו השאלה חמשה עשר ימים אחר החג כו'"), ואילו השאלה והבקשה שירדו גשמים בפועל ממש (שעל ידי זה פועלים ירידת גשמים למטה) -

התחלתי בשבעה במרחשון.

ומכיון שבכל ענין "המעשה הוא העיקר" [ועל דרך המבואר בתניא שאם כיון כל הכוונות ולא קיים את המצוה בפועל ממש - לא יצא ידי חובתו, כי העיקר הוא המעשה בפועל] - מובן, שכן הוא גם בענין הגשם, שעיקר ענינו הוא בז' מרחשון (ולא בשמיני עצרת), מכיון שדוקא אז נפעל הגשם במעשה בפועל.

ועוד עילוי בשבעה במרחשון לגבי שמיני עצרת (נוסף על האמור לעיל שרק בשבעה במרחשון פועלים את ירידת הגשמים בפועל ממש) - בנגע לאופן פעולת הדבר - שבשמיני עצרת זקוקים להשתדלות מיוחדת בענין זה, מה שאין כן בשבעה במרחשון שאז נעשה הדבר ללא כל צורך בהשתדלות מיוחדת:

המשכת הגשמים (כפי שנפעלת על ידי אמירת "משיב הרוח ומוריד הגשם") - התחלתי בעת רצון: ביום טוב, וביום טוב גופא - בשמיני עצרת, כידוע גודל העילוי שבזה על פי תורת המגיד (שהובאה בכמה מקומות בחסידות) ש"שמיני" הוא מלשון שומן וכו' ("עסענץ"), ואז מקריבים "פר אחד איל אחד", "ישראל ומלכא בלחודוהי".

ואף על פי כן, למרות גודל העילוי דיום זה, הנה כדי לפעול ענין הגשם (גם כפי שנפעל בשמיני עצרת, שעדיין אינו במעשה בפועל, כנזכר לעיל) - זקוקים לכמה וכמה פעולות מיוחדות:

הכרזה בציבור (ד"אסור להזכיר הגשם עד שיכריזו בציבור"), תפלה מיוחדת - "תפלת גשם" שאומרים בחזרת הש"ץ, ותפלה זו נאמרת (לפי "מנהג ישראל") באופן מיוחד (ניגונים מיוחדים כו'), ועד שגם השליח ציבור שמעמידים לתפלה זו הוא חזן מיוחד, ולובש בגד מיוחד), ובסיום התפלה עונים "אמן" שלש פעמים.

ומכל זה רואים את גודל ההשתדלות הדרושה בשביל המשכת הגשמים, ועד כדי כך - שה"פיוטים" ד"תפלת גשם" נאמרים באמצע תפלת העמידה, ויתירה מזו: בשלושה ברכות ראשונות שבהם אין מפסיקים לשאלת צרכיו - עד כדי כך גדולה ההשתדלות שבדבר!

דהנה, ישנם כמה וכמה "פיוטים" השייכים לתפלות דכמה שבתות ומועדים, ראש השנה ויום הכיפורים, שלא הביאם אדמו"ר הזקן בסידורו מפני חשש הַפְּסֵק וכו', ואף על פי כן, ה"פיוטים" ד"תפלת גשם" הובאו בסידור

אדמו"ר הזקן, ולא זו בלבד אלא באמצע שלושה ברכות ראשונות (עם היות שבהם אין מפסיקים לשאלת צרכיו).

ומזה מובן גודל ההשתדלות הדרושה להמשכת גשמים בשמיני עצרת למרות שהוא עת רצון, כנזכר לעיל.

ולאידך - שאלת ובקשת "ותן טל ומטר לברכה" בשבעה במרחשון היא - ללא כל השתדלות מיוחדת: כאשר שבעה במרחשון חל ביום חול, שאז נמצאים ב"שדה" ועסוקים ב"עובדין דחול" - פועלים את הענין דירידת גשמים (בפועל ממש) על ידי הוספת תיבות אחדות בלבד ("ותן טל ומטר לברכה") בתפלה הרגילה דיום חול! ואף על פי שהסיבה לזה שיכולים לפעול את ירידת הגשמים בשבעה במרחשון (בפועל ממש, וללא השתדלות מיוחדת) היא, לפי שכבר נפעל ענין הגשמים בשמיני עצרת - הרי סיום וגמר הפעולה בזה (בנוגע לפועל ממש) בשבעה במרחשון מהוה ענין חשוב ונעלה ביותר, על דרך הענין ד"מכה בפטיש" - שעל ידי זה נפעל שלימות הדבר, ועד שזוהי מלאכה חשובה (שחייבים עליה) מן התורה.

...ועל דרך זה בעניננו: היות שה"מכה בפטיש" דשמיני עצרת נפעל בז' מרחשון, מובן העילוי דז' מרחשון, ויתירה מזו: בז' מרחשון נפעל (לא רק הסיום והגמר ("מכה בפטיש") דשמיני עצרת, אלא אז נפעל) ענין הגשם במעשה בפועל, והרי "המעשה הוא העיקר", כנזכר לעיל.

קטע משיחת ש"פ נח, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשמ"ג ח"א ע'428.

1 או"ח סק"ז ס"א.

2 ר"פ בחוקותי.

3 עקב יא, י"א.

4 פרש"י עה"פ.

5 פל"ח

6 שו"ע אדה"ז או"ח סק"ד ס"א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה